

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קה.

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פ"ו מהל' מנה
הלכה (ג) [בין טושי"ע
א"ח ק"י מעב ס"ג וק"י
מעב ס"ד בהג"ה:]
בז ב מיי פ"ו שם הלכה
ח סמנ עשין מה טור
ש"ע א"ח ק"י מעב ס"ד:
בז ג מיי שם סמנ שם
טושי"ע א"ח סמנ
מעב ס"ג וק"י מעב וק"י
תפ:
ג ד מיי וסמנ שם טושי"ע
א"ח סמנ מעב ס"ג:
גא ה מיי שם טושי"ע שם
ספיק ד:
גב ו ז מיי שם טור ש"ע
ש"ס ס"ה:
גה ה מיי שם טושי"ע שם
ספיק ז:
גד ט מיי שם הלכה ז
טור ש"ע שם ספיק
ד:

רבינו הגאול
רב ששת היה יתיב
בתעניתא במעלי דפסחא.
ומסיקא משום הויה
אסתניס ואי הוה טעיס
מדי לא הוה מצי למיכל
בארותא. אפילו עמי
שבשיראל לא יאכל עד
שישב. איתמר מצה בעיא
הסיבה מרור לא בעי
הסיבה. יין איתמר דבעי
הסיבה ואיתמר דלא בעי
הסיבה. ואסיקא ארבעה
כסי כולהו בעו הסיבה.
פרקין פירוש רובין
לאחוריה. ויש אומרם על
פניו. הסיבה ימין לא שמה
הסיבה, ולא עוד אלא שמה
יקדים קנה לושט ורבו
לידי סכנה. ואינה הסיבה
אלא במשאל. אשה
חשובה בעיא הסיבה
וזולה לא. בן כפני אביו
בעי הסיבה. תלמיד כפני
רבו לא בעי הסיבה מורא
רבך כמורא שמים. אמר ר'
יהושע בן לוי נשים חייבות
בארבע כוסות כאנשים
שאף הן היו באתו הנס.

א"ר אי אמרת מסעד סעיד. והא דלמרינן צ"כ כילד מצרכין
(בבבב 77 ע"ב): דחמרל סעיד ומשמה מפרש החס לטובא
גריר פורתא סעיד א: ר"ב ששת הוה יתיב בתעניתא. לאו דוקא אלא
שומר עצמו מלאכול אי נמי היה מקבל עליו ממנ תענית כדי שיהא
זוכר וזוהר מלאכול והבכורות נהגו
להתענות ערב פסח דתני במסכת
סופרים (פרק כה הלכה א) שאין מתענין
בניסן אלא הבכורות צברע הפסח:
**נימא קא סבר רב ששת משום
פסח**. ואע"ג דהשחא ליכא
פסח מכל מקום האיסור שהיה בזמן
הצית לא בטל ואע"ג דרבי יהודה
צן בתירא לא מכשר אלא דיעבד
אזל לכתחלה אסור משום לא תשחט
על חמץ ס' לא תשחט הפסח ועדיין
חמץ קיים עד ו' שעות ולא אשכחן
תנא דפליג מכל מקום כיון דיעבד
כשר סבירא ליה להחמיר שלא לאכול
מן הבקר: **מאי** יהוה הוה. שכבר
אמרו גאולה לפני הסעודה ואף על
גב דמנה צריכה הסיבה ולא אמר מאי
לדוה הוה שאני מנה שהיא עיקר
סעודה וימר מיין ועוד ציין היסד
כבר צמי כוסות הראשונים ועוד
שפתוה צמורה זכר לחירות שלא
הספיק צלקס להחמץ עד שנגאלו
ואע"ג דהויל לחס עווי יס לאוכלה
דך חירות ומה שצריך הסיבה צמנה
היינו כשמצרכין על חכילת מנה
ובאפיקומן: **בולחן** נמי צריכי
הסיבה. וכל ד' כוסות צריכי הסיבה
בשעת סמיה וי"ע אס שח ולא היסב
אס יחזור ויסתה וכן אס כוס שלישי
לא היסב אס יכול לחזור ולשתות
בהסיבה אף על גב דדין שלישי
לרביעי לא ישתה.:

פרק דן. פניו למעלה ולא כמפרש
פניו למטה לחין דך
לאכול בענין זכ וכן משמע בהמוכר
את הספינה (ב"ב ע"ב). צמתי מדבר
דגנו אפרקיד ואזיל פרשא תומי
כרעיה כדניקט רומחא צדיה ט:
בפני רבו אין צריך הסיבה. נראה
דאציו והוא רבו נמי אין
צריך דלא גרע מרבו אחר מיהו סתם
אז מלמד לזנו מורה כדלמרינן בפי"ק
דקידושין (77 ע"ב). שהבן ירם מצדיו
יותר מחמו מפני שמלמדו מורה ואפי'
הכי קאמר צפני אציו צריך הסיבה:
שאף

בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני: **נימא קא סבר רב ששת סמוך
למנה גדולה סן ומשום פסח**. וקסבר כרבי יהודה צן בתירא דלמר
כולי יומא זמן שחטיה הוא ומאי צין הערבים ערב דאתמול משכלה
ערב דאתמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהאינדא משום הכי
מתענה כולי יומא ואע"פ שלא היה
פסח צימיו הואיל ומיתקרא צך: לא
רב ששת איסתניס. מעונג היה ואי
היה טעים מנפרא לא מני למיטעס
מנה למיאצון לאורתא: עד שיסב.
הסיבה על ד שמהל: **מנה צריכה
הסיבה**. כבני חורין שהוא זכר
לגאולה: **מרור אין צריך הסיבה**.
שהוא זכר לעצדות: **שמה יקדים**.
אפרקדן קאי שמתוך שאלוהו שמה
לאחוריו שיפיו כובע הסותם את פי
הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה
פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו
ומחנק: הוה זגיטן אצירי דהדי.
נשענין כל אחד על צרכי צדירו:
כשוליא דנגרי. תלמידו של נגר המלמדו
אומנות: **ארבע כוסות**. שלשה כנגד ג'
כוסות שנאמרו בפסוק זה וקוס פרעה
צדי גו' ורביעי צברת המזון:
שאף

רש"ב
בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני
בין השני לשלישי ומשום דחמרל מגרר
גריר ליה הוא כמפרש ואזיל: **צין
שלישי לרביעי לא ישתה**. שלישי
דצרכת המזון דכיון דלא חיישינן עוד
לגרירי ליכא לא שערין ליה דגראה
כמוסיף על ארבעה כוסות. ובגמרת
ירושלמי' נמלא למה כדי שלא ישמך
דמו לא חזי למיגרר הלילא ופריך
התם הלא כבר משוכר הוא שהרי
שתה הרבה בסעודתו ומשני יין
בצמון המזון ולא שמך שלאחר
המזון משכר: **נימא קסבר רב ששת
סמוך למנה גדולה סן ומשום פסח**.
וקסבר לה בשחיתת פסח כר' יהודה
צן בתירא דלמר כוליה יומא זמן
שחטיה הוא ומאי צין הערבים דכתיב
בפסח צין ערב דהאינדא לערב
דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו
משעלה עמוד השחר לערב דהאינדא
משום הכי מתענה כולי יומא ואע"פ
שלא היה פסח צימיו הואיל ואיתסר
איתסר: ואי טעס מידי **בנפרא**. לא
עד שיסב. הסיבה של' ד שמהל:
מנה צריכה הסיבה. כשאוכל מנה של
מנה לילה הראשון כבני חורין שהוא
זכר לגאולה: **מרור אין צריך הסיבה**.
שהוא זכר לעצדות: **דהויל שעתא
משעתי בחירות**. ובגאולה שהא

אומר הגדה. השתא שמעין מינה דארבעה כוסות צריך הסיבה מרור אין צריך הסיבה: **פרק דן**. פניו (ב) כלפי מעלה ושוכב על אחוריו: **הסיבה
ימין לאו שמה הסיבה**. שהרי צימיו הוא צריך לאכול: **שמה יקדים**. אפרקדן קאי שמתוך שאלוהו שמה לאחוריו שפיו כובע הסותם
את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ומחנק כף פירש צימיו שלמה. וקשיא לי אמאי לא סמיה להאי
ולא אהסיבת ימין. ורבותי פירשו שמה יקדים קנה לושט דושת הוי על (דך) [לך] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה ממילוי כשהוא מטה
כלפי ימין ואם יכנס בו המאכל הרי סכנה שאין אוכלין ומשקיין נכנסין אלא דרך הושט ולכך (ה) נראה צעיי דאהסיבת ימין קאי מדמסמיה
לדידה: **אשה אינה צריכה הסיבה**. מפני אימת צלה וכפופה לו ומפרש ששאלות דרב אחאי' לאו דרבייהו דנשי לנמיגא: צן
אלא אצו צריך הסיבה. דלא הוי כפוף כל ק"י: צי מה. רעה: הוה זגיטן אצירי דהדי. כל צבירה נשען על צרכי צדירו: כי איתני
לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמיי דרב יוסף: **כמורא שמים**. דכתיב (דברים ו) את ה' אללהיך תירא לרבות תלמידי חכמים
(לשיל דף כב): השוה מורא רבו למורא שמים: **כשוליא דנגרי**. תלמידו של נגר שמלמדו אומנות: **שמש אשכל כוים מנה לא גרסינן בנחרונה**:
שאף

(א) לקמן קמ' (ב) ובמס' א"ר
(ג) פסח א"ר אלוהו א"ר
אושעיה וכו' (ד) א"ר
כולהו נמי בעו, (ד) ז"ל
דלמרי, (ה) אבות פ"ד
מ"ב, (ו) נבלתו מן,
(ז) נפ"י ה"ו, (ח) כפ"ס:
על, (ט) כפ"ס: וק'
(י) אפרשת לו ס"י ע"ו,
(יא) וכדלחא לעיל ה"ה,
(ב) ונ"ע' מוס' כ"ב ע"ד.
ד"ה וגו' מוס' נדה י'
ד"ה אפיקדן,

תורה אור השלם
1. ויהי ללב למשקרת
עד ארבעה עשר יום
לחדש הזה ויחגטו אותו
כל קהל עדת ישראל בין
הערבים: שמות י"ב

הגהות הב"ח
(א) רש"ב' ד"ה פיקדן
פניו ובטנו כלפי:

גליון הש"ס
גמרא אמר לה להאי
נימא שנת קה ע"ב צ"ב
מנ ע"ב: שם אידי ואידי
בעו הסיבה. עיין מסו'
הלכות מצ"ס ט"ו ע"ט:

מוסף רש"י
בין הכוסות הללו.
בין שש הראשונים
לשש אחרונים (הרשב"ם
דקמן פ"ד): בין שלישי
לרביעי לא ישתה.
ממלתי צמרת ירושלמי
למה לא ישתה כדי שלא
ישתכר, דמו לא מני למימר
הלל, ופריך התם והלא כבר
משוכר הוא, ששעה כבר
הרבה בסעודתו, ומשני יין
כצמון המזון אינו משכר
שלאחר המזון משכר, וה"ה
נמי דיון שלישי המזון אינו
משכר ואם רצה לשמות
צין רשון שלישי משום
דלא לא ממעט מנה אלא
צין ג' ל' (שם). מכשיר
היה בן בחירא בפסח
ששחטו שחירות ב"ב
לשמו. והוה ליה מ"ד
לפיק פסול שלא לשמו,
כדאמר פסח צמנו שלא
לשמו פסול (בבב"ם יא.).

מוסף תוספות
א. ומכל מקום מייתי
שפיר ראה מהא דקאמר
בין הכוסות הללו אם רצה
לשתות ישתה דהיינו
ראשון ומה
השתה ומה שני שישתה
בינתיים וכוס שני שישתה
אחריו כן הוא כתיבא.
מוס' ר"פ. ב. כיון ששהה
שלא בתקנתו הוברר שלא
היה א' מד' כוסות ומה
ששורה עתה הוא כוס של
חובה. מוס' הל"ה.